

- 22) Brief dr. J. Bohmbach 15.10.1990.
- 23) Briels, *AGKKN* 14 (1972) 141 v.
- 24) Sillem 1893, p. 29. Hij bevorderde ook de bloei van Altona.
- 25) Simon W. Bijl, *Erasmus in het Nederlands tot 1617*, diss. Leiden 1978, p. 282-285.
- 26) Brief 22.8.1990 van drs. H. van de Venne, met verwijzing naar GAH, kast 10, nr. 3 (E 208), Memoriaalbouck 1589-1603, fo. 113 r°. Dit betreft het zgn. recognitiegeld, zie p. xx, xx alinea en noot 33.
- 27) d.i. 400 pond Hollands = 400 Carolusgulden.
- 28) De volledige tekst bij Briels, *AGKKN* 15 (1973) 294, bijlage 4.
- 29) In 1582 ging het de stadsschool slecht. Rector Schonaeus klaagde 20.6, vernam ik van drs. H. van de Venne, dat 'die meeste helft vande stad van Haarlem bewoent wert van Vlaminghen ende brabanters ofte andere vreemde persoenen dwelcke allegader haar kinderen in duytsche (d.i. nederlandstalige) ofte fransoeijsche scholen doen leeren'. Als dit in 1594 nog zo was, en deze groepen om de religie de stadsschool meden, bood Carpentier voor deze 'bezwaarden' een oplossing, en verstond de magistraat zijn plicht om ook voor hen de weg naar de universiteit te openen.
- 30) Na het einde van zijn Haarlemse rectoraat in 1620 had hij een particuliere school in Leiden, waar hij van 1625-1642 rector is geweest. Zie over hem A.M. Coebergh van den Braak, *Meer dan zes eeuwen Leids gymnasium*, 1988, pp. 43-47 en p. 98, n. 124.
- 31) J.H. Pratje, *a.w. II*, 1770, p. 237; J. Kloos *a.w.* 1928, p. 179.
- 32) Briels is consequent: in 1972 schreef hij dat Carpentier 'vermoedelijk' van Haarlem naar Rotterdam ging, in 1974 heet het dat hij op 12.4.1598 zich naar hier begaf. En: 'het ligt voor de hand te veronderstellen dat hij nog in hetzelfde jaar het rectoraat te Rotterdam aanvaardde.'
- 33) En wel zo: Schonaeus vroeg 10 stuivers schoolgeld per jaar; 29 pond = 580 stuivers over drie jaar, dat is ca. 190 per jaar;  $190 : 10 = 19$ . Brief 26.4.1991.
- 34) In *Grepen* wees ik (p. 153-159 + p. 161, n. 5, 7, 13, 15) op de meestal in schoolgeschiedenissen verwaarloosde, maar in de realiteit van het schoolleven uiterst belangrijke rol in deze kostscholen van de vrouw van de rector. Tot mijn genoegen zag ik dat prof. dr. K. van Berkel in een recensie in NRC- Handelsblad van 4.4.1985 mijn oproep om aan dat aspect meer (of zelfs: überhaupt) aandacht te besteden, overnam. Zie verder bijv. de beschrijving in Aegidius W. Timmerman *Tims Herinneringen* van de kostschool in Elburg, opgezet door lt.-admiraal Van Kinsbergen en geleid door een echtpaar Timmerman (= Carpentier?? Van Alkemade wist dat mr. Pieter 'van aanzienlijke geboorte' was. Aegidius W. vermeldt p. 6 het door keizer Karel V op 31.3.1550 in Brussel in de adelstand verheffen van drie gebroeders Timmerman; en hij stelt: 'het leraar-zijn zat onze famielje in het bloed!...').
- 35) Zie de door drs. H. van de Venne gepubliceerde bibliografie van Schonaeus' *scripta* in *Humanistica Lovaniensia* 32-35 (1983/86). De *Daniel* kwam in 1596 uit bij Gillis Rooman.